

Сільські бібліотеки Черкащини: допомога громаді та виклики сьогодення

(English version is available below)

Добрий день! Рада всіх бачити та вітати! Насамперед, хочу подякувати - організаторам симпозиуму, Школі інформації Державного університету міста Сан-Хосе за запрошення, за надану можливість ще раз продемонструвати те, чим сьогодні живуть бібліотеки та жителі у маленьких населених пунктах Черкаської області. Щиро дякую вам за підтримку! Ми підготували відеоролик з субтитрами, який на мою думку, створить краще враження про сільські бібліотеки, тож моя доповідь буде короткою.

Для початку – трохи статистики.

Черкаська область має 4 райони, 66 територіальних громад : міських- 16, селищних – 10, сільських – 40. Мережа бібліотек Черкаської області системи Міністерства культури та інформаційної політики України налічує 646 бібліотек. З них переважна більшість 575 – це сільські бібліотеки, тобто розташовані в невеликих населених пунктах. Сільськими бібліотеками після територіальної реформи, що відбулася до війни, опікуються територіальні громади, які на власний розсуд вирішують, як працюватимуть книгозбірні, та які обрали ту модель функціонування бібліотеки, що найбільше відповідає потребам громади.

В Черкаській області переважна кількість моделей функціонування – це

– Публічна бібліотека з бібліотеками-філіями.

Також існують :

- Сільська бібліотека - структурний підрозділ Центру культури та дозвілля;
- Окрема сільська бібліотека;
- Бібліотечний пункт;
- Публічно-шкільна бібліотека (поодинокі випадки).

Обласна універсальна наукова бібліотека є науково-методичним центром для бібліотек всіх рівнів у регіоні : вивчає, аналізує діяльність бібліотек, здійснює моніторинг, консулює та координує, зводить Державну статистичну звітність, надає всебічну методичну допомогу бібліотекам всіх відомств.

Звичайно, зараз в Україні триває війна, яка дуже впливає на всі сфери життя, тож бібліотеки в деяких громадах, на жаль, працюють настільки, наскільки дозволяє безпекова ситуація та фінансове забезпечення. Проте у переважній кількості громад Черкаської області керівники розуміють яке велике значення має бібліотека для їх громади, особливо під час війни, тож підтримують її функціонування. Адже сьогодні публічні бібліотеки є чи не єдиним загальнодоступним простором підтримки, де можна отримати безкоштовні традиційні інформаційні послуги, безкоштовний інтернет, а також правову та психологічну підтримку.

Під час попередніх симпозіумів я наводила приклади того, як змінилися пріоритети діяльності бібліотек, що сільські бібліотеки сьогодні – це точка видачі гуманітарної допомоги, Пункт незламності з укриттям при повітряних тривогах, Центр волонтерства, допомога та розміщення внутрішньо переміщених осіб з регіонів, де тривають бойові дії. Проте, основна функція сільської бібліотеки — це простір для роботи, спілкування, відпочинку й навчання залишається також сьогодні актуальною. Тож стан сільської бібліотеки багато говорить про розвиток самого села. Головне, яка бібліотека є в селі, чи вона наповнена інформаційно, чи є там ресурси, чи є книги, газети, комп'ютер з доступом до мережі Інтернет?

Велика роль в цьому є самого фахівця-бібліотекаря, який має навчити користуватися Інтернетом, розказати бабусі, що їй достатньо прийти в сільську бібліотеку і отримати, до прикладу, по скайп-зв'язку консультацію Пенсійного фонду, зареєструвати свою особисту скриньку для переписки з рідними, передавати показники лічильників і платити за газ та світло тощо. І такі навчання зараз сільські бібліотекарі проводять. У нас багато зареєстровано Хабів цифрової освіти саме на базі сільських бібліотек, які мають комп'ютери. І бібліотекарі навчають сільських бабусь, дідусів користуватися комп'ютерами, телефонами.

Також хочу навести приклад волонтерства, зокрема, в Іркліївській сільській громаді Золотоніського району, де завідувачка Публічною бібліотекою Валентина Колеснікова з перших днів повномасштабного вторгнення об'єднала довкола бібліотеки жителів громади, фермерів, створила громадську організацію і постійно допомагає військовослужбовцям Збройних Сил України та відвозить гуманітарну допомогу в деокуповані села півдня України. При цьому ж опікується бібліотеками, що працюють в громаді.

Хочу зазначити, що фонди сільських бібліотек сьогодні надзвичайно бідні. Згідно Рекомендацій Міністерства культури та інформаційної політики України, з фондів публічних бібліотек Черкаської області за період війни було вилучено понад 1 000 000 примірників російських видань. Нових надходжень за цей час було дуже мало, або ж немає зовсім, а в невеликих селах живуть діти, які прагнуть читати та розвиватися, живуть пенсіонери, внутрішньо переміщені особи, для яких паперова книга є й підтримкою, і насолодою в ці важкі часи. Якщо сьогодні говорити про сучасну сільську бібліотеку, то, нехай це буде навіть невеличка кімната, але там має бути стелаж нової літератури, причому ця література має бути і для дітей, і для дорослих.

Нині сільські бібліотеки Черкаської області переживають не кращі часи — це і вкрай обмежене фінансування, недостатній рівень заробітної плати та матеріально-технічного забезпечення, мізерні надходження до бібліотечного фонду, холодні, неопалювані приміщення. Але все ж таки книгозбірні працюють, виконуючи своє нелегке соціальне призначення. Вони виступають

своєрідним захисником права населення на доступ до інформації та залишаються осередками збереження національної культури, народних традицій і звичаїв, історії свого села.

Пропоную переглянути відеоролик з субтитрами про роботу декількох сільських бібліотек Черкаської області.

Дякую за увагу!

Rural libraries of Cherkasy region:

Assistance to community and present-day challenges

Good afternoon! I am elated to see and greet everyone! Firstly, I would like to thank the organizers of the symposium, the School of Information of San Jose State University, for the invitation and for the opportunity to demonstrate once again the work of libraries and living of residents in towns of Cherkasy region today. Thank you very much for your unwavering support! We have prepared a video with subtitles, which, I ponder, will provide a better impression of rural libraries, therefore my presentation will be brief.

First, let's have some statistics here.

Cherkasy region entails 4 districts and 66 territorial communities: 16 urban, 10 rural, and 40 village. The network of libraries in Cherkasy region within the system of the Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine includes 646 libraries. Of these, the vast majority (575) are rural libraries, i.e., located in small settlements. After the territorial reform that took place before the war, rural libraries are now run by territorial communities. They decide how the libraries will operate and choose the model of library functioning that best meets the needs of the community.

In Cherkasy region, the majority of functioning models are as follows:

- A public library with branches.

There are also:

- Rural library - a structural unit of the Center for Culture and Leisure;
- A separate rural library;
- A library point;
- Public-school library (rare cases).

The Regional Universal Scientific Library is a scientific and methodological center for libraries of all levels in the region: it studies, analyzes the activities of libraries, monitors, advises and coordinates, compiles state statistical reports, and provides comprehensive methodological assistance to libraries of all departments.

Obviously, there is a war going on in Ukraine, which has a great impact on all spheres of life, so libraries in some communities, unfortunately, operate considering the security situation and financial support. However, in the majority of communities in Cherkasy region, the leaders realize how crucial a library is for their community, especially during the war, and support its functioning. After all, today public libraries are practically the only publicly accessible support space where one can get free traditional information services, free internet, as well as legal and psychological support.

During previous symposiums, I provided examples of how the priorities of libraries have changed, in particular, that rural libraries today are a point of distribution of humanitarian aid, a point of invincibility with shelter in case of air raids, a volunteer center, assistance and accommodation of internally displaced persons from the regions where military operations are ongoing. However, the main function of a rural library being a space for work, communication, recreation, and study remains relevant today. Therefore, the state of a rural library is a telling example of the development of the community itself. The main question is what kind of library is there in the countryside, is it filled with content, does it have resources, are there books, newspapers, PCs with Internet access?

A librarian plays a major role in this, as they have to teach people how to use the Internet, for instance convince a granny that it is enough to visit the rural library and get some counseling from the Pension Fund via Skype, register her personal e-mail account for correspondence with her relatives, submit meter readings and pay for gas and electricity, etc. Rural librarians are now conducting such trainings. We have many registered digital education hubs based in rural libraries that have computers. So librarians teach older people how to use computers and phones.

I would also like to provide an example of volunteer work, in particular, in the Irklyiv community of Zolotonosha district. There the head of the public library, Valentyna Kolesnikova, has been uniting community residents and farmers around the library since the first days of the full-scale invasion, creating a public organization and constantly helping the Armed Forces of Ukraine, and delivering humanitarian aid to the de-occupied villages of southern Ukraine. At the same time, she takes care of libraries operating in the community.

I would like to highlight that the collections of rural libraries are extremely poor today. According to the recommendations of the Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine, more than 1,000,000 copies of Russian publications were withdrawn from the collections of public libraries in Cherkasy region during the war. There have been very few or no new acquisitions during this time, while in small villages there are children who want to read and learn, retirees, and internally displaced persons for whom a paper book is both support and pleasure in these difficult times. If we are talking about a modern rural library today, it may be a small room, yet it should have a shelf of new literature for both children and adults.

Today, rural libraries in Cherkasy Oblast are going through tough times: extremely limited funding, insufficient salaries and logistical support, poor acquisitions to the library collection, and cold, unheated premises. Nevertheless, libraries operate, fulfilling their difficult social purpose. They act as a kind of champion of the public's right to access information and remain centers of preservation of national culture, folk traditions and customs, and the history of their village.

I invite you to watch a subtitled video about the work of several rural libraries in Cherkasy region.

Thank you for your attention!